herpy

LEGUANER

Hernandez's Helmeted Basilisk

Corytophanes hernandesii

Corytophanes hernandesii er en slank, trælevende øgle fra skovene i det sydlige Mexico, Belize, Guatemala og Honduras med en kantet, benet hjelm på hovedet. Den sidder ubevægelig i timevis og lurer på store insekter, skifter farve fra brun til gul, orange og næsten sort, og den er meget sky. Den kræver et højt, fugtigt terrarie, UVB, store levende foderdyr og ro.

Familie: Corytophanidae Tidligere navn: *Chamaeleopsis hernandesii; Corytophanes chamaeleopsis; Corytophanes hernandezii; Corytophanes mexicanus*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**25-35 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**5-8 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende**
Biotop	**Tørskov og regnskov**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 45 × 90 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**26-30 °C**
Hotspot	**32-35 °C**
Temperatur, nat	**21-24 °C**
Luftfugtighed	**60-90 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 1
Kost	**Insekter og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**3-11 æg**
Inkubation	**90 dage** ved 26 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES-listerne eller i EU's bilag A-D og er ikke på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015).

Om arten

Corytophanes hernandesii er en lille til mellemstor øgle, sammentrykt fra siderne, med lange, slanke ben, lange tæer og en meget lang hale. Hovedet bærer en benet hjelm (casque), og under hagen sidder en takket strubesæk, som arten folder ud som trussel. Hjelmens form adskiller den fra de øvrige arter i slægten som *Corytophanes cristatus*. Grundfarven er forskellige brune nuancer med lys bug.

Kroppen alene (snude til kloak) er op til ca. 10 cm, og halen er omkring to og en halv gang så lang, så den samlede længde ligger på 25-35 cm. Hannen har en større hjelm end hunnen, og kønnet kan ses fra omkring 5-6 måneders alder, hvor hannen også har tydelige udbulinger under kloakken. Hunnerne har sorte striber på struben, og drægtige hunner får et tværbånd over hovedet mellem øjnene. Begge køn kan skifte farve til gul, orange, rød, grønhvid, lyseblå og sort, når de signalerer til artsfæller, fx under parring.

Arten blev beskrevet i 1831, og artsnavnet hylder den spanske naturforsker Francisco Hernández fra 1500-tallet. Slægtens nærmeste slægtninge er basiliskerne (*Basiliscus*) og slægten *Laemanctus*.

C. hernandesii er et dyr til at se på og ikke til at tage i hånden. Den er fredelig, men følsom over for forstyrrelser. Den bruger sin kamouflage, som ligner døde blade, og stiller sig først ubevægelig; bid er det sidste forsvar. Arten holdes sjældent og formeres sjældent, men er ikke svær at holde, når den først er etableret.

Udbredelse og levested

Corytophanes hernandesii lever i det sydlige og østlige Mexico (bl.a. Veracruz, Chiapas, Oaxaca, Puebla, Campeche, Quintana Roo, Yucatán, San Luis Potosí og Querétaro), Belize, Guatemala og Honduras, fra havniveau og op til omkring 1300 m. Typelokaliteten er indskrænket til Jalapa i Veracruz.

> **Oprindelig udbredelse:** Mexico, Belize, Guatemala og Honduras.

LEVESTED

Arten lever i fugtig og tør, tropisk og subtropisk skov. Den er dagaktiv og trælevende og sidder på stammer og grene i underskoven. Rygtegningen ligner døde blade, og dyret sidder ubevægelig i lange perioder; det er en udpræget lurejager, som afventer store byttedyr, så et enkelt stort bytte kan række i op til en uge. Arten er selv bytte for mange rovdyr og stoler på sin kamouflage.

Hannerne er aggressive over for andre hanner. Parringen foregår fra marts til juni. Hunnen lægger sine æg i jorden.

Pasning

TERRARIET

Et enkelt voksent dyr skal have et højt terrarie på mindst 60 × 45 × 90 cm (længde × bredde × højde). Større er bedre, især bredere. Et par eller en han med to hunner kan holdes sammen i et terrarie på mindst 90 × 45 × 60 cm, men der må kun være én han pr. terrarie, og højere er bedre. Højden er vigtig, fordi arten sidder lodret på stammer og tykke grene, og terrariet skal give dyret mulighed for selv at vælge mellem varme og skygge og mellem klatring og skjul.

Indret med flere lodrette og skrå grene i forskellig tykkelse, der er forankret solidt, og med tæt løv af robuste planter som *Epipremnum*, *Philodendron* eller *Calathea*, så dyret kan stå skjult. Korkplader på bagvæggen giver lodrette siddepladser. Bunden er en blanding af jord, sand, perlit og egeflis med et tykt lag løv øverst, og smådyr som springhaler, bænkebidere og regnorme holder bunden fri for affald. Fjern ekskrementer og urinsyre alligevel dagligt, og skift hele bunden hver 3.-4. måned. Terrariet skal være tæt nok til at holde på fugten, men godt ventileret. Låget skal være sikkert.

Dæk siderne og noget af fronten til med baggrund eller planter, så føler dyret sig tryggere. Et skræmt dyr kan fryse eller flygte ind i ruden.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

TEMPERATUR

Luften skal holde 26-30 °C om dagen, og den varmeste plads, en tyk gren under en lampe, skal have en overfladetemperatur på 32-35 °C målt med et infrarødt termometer. Den køligste del af terrariet nederst er 24-27 °C. Om natten skal temperaturen ligge på 21-24 °C og aldrig under 20 °C.

Arten er ikke en udpræget solbader, så solpladsen skal være lille og moderat varm, og alle lamper skal være afskærmet, så dyret ikke kan brænde sig. Opvarmning fra en keramisk varmeemitter på termostat i den ene ende af terrariet er velegnet og giver varme uden lys; en lampe over solgrenen supplerer. Varmemåtter og farvede pærer er ikke velegnede. Mål med digitale følere på solpladsen og i den kølige ende. Tallene for solplads og nat er lånt fra *Corytophanes cristatus*.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være 60-90 %, lavest midt på dagen og højest efter forstøvning og om natten. Forstøv terrariet og planterne 1-4 gange dagligt med en trykforstøver, eller brug et tåge- eller regnanlæg på timer, og mål med et digitalt hygrometer midt i terrariet. Brug flere korte forstøvninger fordelt jævnt over døgnet frem for én stor. Dyrene drikker vanddråber fra bladene og vil sjældent drikke af en skål, men en lav skål med friskt vand er en fordel.

Ventilationen må ikke ofres for fugten. Står luften våd og stille, vokser skimmel, og dyret får luftvejsproblemer. For lav fugt giver problemer med hudskifte.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Corytophanes hernandesii er dagaktiv og skal have UVB hele dagen, selv om den er en skyggeart. UVB-lampen skal give Ferguson-zone 1, dvs. et lavt UV-indeks på de højeste grene og næsten intet nede i terrariet. Et T5 HO-rør eller en tilsvarende skyggelampe i en reflekterende armatur passer, men intensiteten afhænger af, hvor dyret sidder, så følg producentens anvisning og mål gerne. UVB går ikke gennem glas eller plastik, og rørene skiftes efter producentens anvisning.

Lyset tændes 13 timer om sommeren og 11 timer om vinteren med en gradvis overgang. Supplér med et plantelys med et bredt spektrum, som også får de levende planter til at vokse. Direkte sol i et glasterrarie er farlig, fordi arten ikke tåler overophedning.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Arten er insektæder og tager store, langsomme byttedyr: kakerlakker (fx discoider og dubia), silkeorme, hornorme, græshopper, superorme og regnorme. Den foretrækker store byttedyr, og foderdyr på størrelse med dyrets krop (snude til kloak) overmandes uden besvær og kan række i op til en uge. Små foderdyr ignoreres næsten helt, også af unger. Støv foderdyrene let med kalk ved de fleste måltider og med et vitamintilskud 1-2 gange om ugen, og giv foderdyrene fuldfoder 1-2 døgn, før de gives videre.

Unger fodres dagligt og voksne hver anden til tredje dag, med så meget som dyret æder på ca. 5 minutter; fodringshyppigheden er lånt fra *Corytophanes cristatus*. Dyret sidder og lurer, så foderdyrene skal være levende og bevæge sig; en pincet eller et fodringsbur i terrariets øvre del hjælper. Hunner, der er drægtige, æder næsten intet i de sidste 2-3 uger før æglægningen, fordi æggene fylder kroppen.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er sky og fredelig, men følsom over for forstyrrelser, og den egner sig bedre til at studere end til at håndtere. Den sidder tit helt stille i timevis og bevæger sig langsomt. Frygter den, fryser den først og spreder så strubesæk og kam med åben mund; bid er et sidste forsvar. Gå roligt til og fra terrariet, og lad dyret være i fred under fodring.

Hanner er aggressive over for hinanden, så der må kun være én han pr. terrarie. Nyimporterede og vildfangne dyr er ofte udtørrede og afmagrede og bærer på indvendige snyltere, så karantæne, en krybdyrdyrlæge og tålmodig opfodring med fugt og små, hyppige måltider er første prioritet. Opdrættede dyr er langt at foretrække.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har en større hjelm end hunnen og tydelige udbulinger under kloakken, og kønnet kan ses fra omkring 5-6 måneders alder. Hunnen har sorte striber på struben, og drægtige hunner får et tværbånd over hovedet. Alder og vægt ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret, og levetiden på 5-8 år er lånt fra *Corytophanes cristatus*. Dyrene skal være udvoksede og i godt huld, før de sættes sammen.

PARRING

Parringen sker fra marts til juni og ser aggressiv ud. Efter flere nik med hovedet, farveskift og jagt bider hannen hunnens kam og holder fast for at parre sig, og det gentages flere gange i dagene efter. Hunnen kommer som regel uskadt fra det. En han og op til to hunner kan holdes sammen i et stort terrarie med mange skjul, men hold øje med dem og skil dem ad ved tegn på stress eller skader.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger sine æg 10-12 uger efter en vellykket parring. Et kuld er på 3-7 æg, sjældnere op til 11. Kuldets størrelse afhænger af hunnens størrelse og alder. Æggene er forholdsvis store, ca. 25 mm lange, og de største kuld fylder næsten hele kroppen. Giv hende en dyb bakke eller kasse med fugtig, løs blanding af jord og løv, så hun kan grave og dække æggene til.

INKUBATION

Æggene flyttes forsigtigt med samme side opad til en rugemaskine med fugtigt underlag af vermiculit. Æggene er meget følsomme over for fugtigheden i underlaget; stiger vandindholdet under rugningen, dør æggene, så underlagets fugt skal være konstant. Ved ca. 26 °C klækker ungerne efter ca. 90 dage, og begge køn fremkommer ved denne temperatur i forholdet 1:1. Det er sandsynligt, at kønnet afhænger af temperaturen, men det er ikke afklaret. Tallene bygger på meget få opdræt.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er selvstændige fra klækningen og kan holdes under samme forhold som de voksne, i et mindre terrarie med mange kviste og planter. Fodr dem dagligt med store nok foderdyr, støvet med kalk, og forstøv dagligt, så de kan drikke. Hold ungerne enkeltvis eller i små grupper under opsyn, og skil dem, hvis der opstår kampe.

Sundhed og typiske fejl

Arten er følsom over for stress og fejl i pasningen:

- Udtørring og afmagring hos nyindkøbte, vildfangne dyr.
- Metabolisk knoglesygdom ved for lidt UVB, kalk og D3.
- Hudskifteproblemer ved for lav fugt og luftvejsinfektioner ved dårlig ventilation.
- Æglægningsbesvær hos hunner, der ikke får en god æglægningsplads.
- Skader på snuden ved stød mod ruden.
- Brændsår, hvis dyret rører en lampe.
- Parasitter, især hos vildfangne dyr; nye dyr holdes i karantæne.

Vægttab, nedsat appetit, sløvhed og næseflåd kræver en dyrlæge med erfaring i krybdyr.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.